

Exodium.

ADhuc semel mihi compellendus es, *Bibliophile ac Philebræ Anagnosta!* Dixi sententiam, antequam Tibi huncce *Catalogum* propinarem legendum; sed ita dixi, ut ejus *editionem* modo defenderem, & qualiacunque promissa hæc scripta, seriam voluntatem meam, non *Utopiæ* modo olim, aut alius mundi incolis, sed vere, ansâ oblata, publico divulgaturam esse edisserterem. Jam, posteaquam forte oculis Tuis dignatus es hanc variorum *Libellorum* indicaturam & pollicitationem: de ipsius *Catalogi* hujus *ratione rei que natura* accipe pauca. Facile pervideris ex prima & perfunctoria perlectione, eo collineare rudius ducta isthæc *lineamenta* omnia, ut patentissima omnis *Philologia, Criticæ & Hermenevticæ sacra latifundia*, quoad quosdam modos atque articulos suos forte *sitibunda* humectentur ex nonnullis, licet exilibus, meis etiam fonticulis, atque irrigentur. Ita ex.gr. existimo, tractatulos quosdam ipsam efflagitare *necessitatem*, suo modo, nunc *absolutam*, nunc *hypotheticam*. Non habemus *praxin Hebraicæ Linguae syntheticam*, qualis alias in omnibus fere linguis industria comode addiscendis suppetit, & qualem numero VII. P. N. strictim designavi. At vero in causa est hæc ipsa *defectio*, cur ipsa Lingua sacra vel minus accurate, vel minus plene, vel saltem minus comode addiscatur. Sic *plenior* etiam *Grammaticam* Hebraicam, & *essentialia & extressentialia* Linguae sanctæ *progymnasmata* pertractantem, in rerum *desideratarum* numero censeo collocandam. Saltem inter 40. illas, quas possideo ipse, & plures alias, quas recensuit *Cel. Wolffius*, ista reperire non potui, quæ hic enarroy, numero V. P. N. in *Pedagogio Linguae Hebraicæ sufficiente*: quod non vulgarem modo atque elementarem, sed accuratiorrem quoque, & criticam quidem, *Dialecti* biblicæ cognitionem ingenerare aptum sit *Hebræophilorum* animis. Pari ratione

plures, credo, mecum desideraverint *Lucernam criticam* N. VI. P. N. ad cognoscendas, sed & dignoscendas, Bibliorum Hebraicorum variantes & scriptiones, & lectiones, aliasque observationes Masoreticas, idoneam faciem rudioribus præferentem. Fateor ipse meo sapiens exemplo, profiteor etiam, aliorum justas jungens *querelas*: ignorasse nos olim, in *communi* illius Linguae Studio: quid sibi velint insolitæ literarum picturæ, quid vocales & accentus spectantes abbreviaturæ, quid signa ׀ & ׀ obvia, quid Piska non raro occurrens? &c. *Imperfecta* erant, quæ nec habebantur, critica compendia, nec satis commendabilia nonnulla, quæ multum observabantur, recens condita quorundam systemata: ut profecto nullus dubitem, me operæ pretium facturum, si *Hillerum* nostrum, *nonnihil* hic præstantem in suo Arcano, aliosque in quibusdam perficiens ac supplens, indicatis stare promissis, & Bibliorum sequens ordinem, omnium istarum, quæcunque tandem sint, *notarum criticarum rationes* afferrem *probabiliores*, *indicesque* subministrarem facilius usurpandos. Quod porro ad *Accentuationis Phenomena* pertinet, a plurimis certe solvi ea nesciunt, qui tamen plerumque (si aliquo in pretio eam habeant) ad *merum* ejusdem *usum distinctivum*, sed haud ubique satisficientem, sua referunt omnia. Libellum igitur P. N. Num. IIX. positum, frustraneam haud exspectare operam, mihi persuadeo. Refero ad eandem classem, n. IV. P. N. indicatum *conspectum aphorismorum V. T. Criticorum*. Compertum habent eruditi, *plures* quidem materias tractasse criticas, sed, vel *partem* tantum earum evolvisse, vel, quasi *aliud agendo*, & Pseudocriticis sese opponendo, nonnullas illustrasse: in *disciplina* autem *integra* justam formam, ante *B. Pfeifferum* 1688. ex nostris quidem fudisse neminem *Criticam artem*, nec in *systema* plenius, alium ante *Cel. Carpzovium* 1728. *criticam excellentissimam* edentem, longe *Dignissimum D. Pfeifferi* successorem: uti & *Criticam*

N. T.

N. T. primus doctissime concinnavit ante 4. annos *Meritissimus* nostræ *Tabingæ Professor Klemmius*. Ulterius non sine fructu fore spero *Reliquias Masoræ sepultæ* P. 3. n. II. denunciatas, cum *Masoram* ipsam, aliqua sui parte venerabilem, aliqua non indignam cognitione, aliqua etiam, licet curiosam, at haud prorsus inutilem, multum sint illustraturæ. Quod *Chiragogiam* attinet *Rabbinicam*, n. VI. P. 3. indice digito ostensam, arbitror; multum sæpius impediri *Hebraophilos*, suam Linguæ Hebraicæ cognitionem magis perfecturos, etiam Rabbinicis commentationibus degustatis: quando brevissima *specimina* iis non suppetunt impressa, cum paucorum sit, vel ipsos pretio cariores hosce libros sibi comparare, vel in ipsum quoque *Oceanum Rabbinicum* diutius enavigandum se totos immittere. Quæ vero olim in hoc genere ab aliis divulgata sunt, tum *rariora* hodie sunt, & in occulto latentia, tum & *imperfectiora*, unam modo fenestriculam spatiosissimi istius ædificii commode aperientia, tum *difficiliora* quoque, ab opere isthoc laborioso, conceptas vulgo & veras & imaginarias molestias levi brachio haud abstergentia: ut non Isthmum frustraneo conatu perfossura videatur recens contexta isthæc *χαραγωγία*. Simile esto iudicium de *Parascha Polyglotto* N. VII. P. 3. delineata, cujus utraque pars tam theoretica, quam practica, usu se suo atque exemplo raro non paucis forte commendaverit. Quod spectat P. 8. N. X. propositam strictim *Christognostiam Antiquariam*, privatæ illam pietati consigno, forsan & aliorum utilitati. Cognitæ in vulgus sunt plurimæ *Judeos ad Messiam verum convertendi via*, quas & in ipso hoc scripto allegaturus sum. Hæc mihi placet *methodus*, suo (ut confido) fructu pro modulo occasionis sese offerentis haud defraudanda, ut *sparsus Israël's grex*, & suo maxime *pabulo* misere delectatus, per *hoc ipsum*, aliunde excellentius & illustrius redditum, ad ipsa *Christiana Religionis pascua* promptius invitetur, & ad commune *Christi ovile* tandem
ali-

aliquando reducatur. Novi, *Problema* esse *Spenerianam* spem istam meliorum temporum, convertendorum amplius & Paganorum, & Judæorum, & Muhammedanorum: ast & hoc scio, eo ipso, quod sit *Problema*, neminem alterius fundamentis, in Scripturæ testimoniis pro sua quidem interpretatione latentibus, præjudicare quicquam posse: dum dies decidat novissimus, vel mirabilium Dei operum suo tempore manifestandorum, diu a multis haud agnita magnificentia suam in hoc adhuc orbe illustret gloriam. Placent eapropter *Doct. Hornbeckii* verba, p. 62. sq. in Sum. Controv. adducta, a me in jure Postliminii Ebr. L. jam citata. Modo haud impari P. ג. Num. IX. patefactam *Januam Alcorani Arabici, Turcico-Muhammedani* his temporibus eo utiliorem pronuncio, quo serenior jam aurora, Turcis quoque, *artem Typographicam* hodie contra sacrum morem suum recipientibus, clariorem veritatis diem prænunciare videtur. Quomodo autem impressa recentius ista *Turcarum MS&eta* in nostrum convertere usum poterimus, aut literariæ reipublicæ commodum inde promittere, si ignoretur plane totius ferme orientis ac Meridiei vernacula Eruditorum Lingua Arabica? Non *opus est, reliqua* etiam attingere, & meam de *literario illo proposito* sententiam pluribus pronunciare: cum & adhuc dicta videri quibusdam possint *nimia*, quod ego in *causa propria*, affectu præpostero mentem præcipitante, *judex* esse indigno ausu præsumserim. Ast feci *indicium* rei, *judicium* non tuli, nisi *declans*: saltem ferre id temeraria levitate, atque incorruptæ *Areopagitarum* sententiæ in sulso modo præjudicare, animo haud præcepi. Sic vero jam Te dimittere possum, *studiis atque studiosis benevolens Lector!* Deumque precor, ut suo numine propitio tum *Mecanates*, tum *Marones* Christianos excitet, atque uti omnem rem sacram, ita non minus literariam quoque illustret plurimum, & saluberrime amplificet nobile illud *Linguarum Sacrarum studium*, Dei honorem ac verbi ejus intellectum amplius propagaturum.

HEXAS OO. Colleg. Philol.